Nemuno žuvys

Parašė Laura Piškintaitė – Kazlauskienė
Trečiadienis, 12 Spalis 2011 19:37

Nemuno žuvis yra tyrinėję ichtiologai. Jie yra pateikę nemaža tarminių žuvų pavadinimų. Tik gaila, kad nenurodyta, kuriose Lietuvos vietose terminai užrašyti. M. Znamierowska – Prüfferowa 1932 m. Druskininkų apylinkėse yra užrašiusi lietuviškų ir lenkiškų žuvų pavadinimų. 1962m. Nemuno žuvų vardus ties Seredžiumi užrašė P. Virakas. Tęsdami minėtų autorių darbą, pateiksime taip pat autorės užrašytus liaudiškus žuvų vardus, liaudies požiūrį į jų ekologiją, paplitimą, išteklius, ekonominę reikšmę ir pan.

Upinė nėgė (Lampetra fluviatalis L.) (minagas – Seredžius (Vir.), Šakių r., graužavirbė, vingilis – upinės nėgės lerva – Nemuno vidurupys, vingiulė – žemupys. M. Znamierowska – Prüfferowa užrašė, kad nėgių būta Nemune ir ties Švendubre, tačiau daugiausia jų sugaunama Šilutės r. ruože ir , pastačius Kauno HE, prie jos užtvankos, kai vasaros pabaigoje ir rudenį nėgės plaukia aukštyn neršti.

Sturys (Acipenser sturio L.) (ersketas). Sturys XIX a. Nemune buvo dažna žuvis, tačiau tarpukario metais jau retenybė, todėl apie jį tarp Nemuno žvejų sklando beveik neįtikėtini pasakojimai. Petras Petraitis iš Kalnėnų k. (Jurbarko r.) girdėjo pasakojant, kad 6 m. ilgio sturys po Pirmojo pasaulinio karo buvo sugautas ties Sudargu. Kai aštuoni vyrai vos pakrovė jį į vežimą, uodega vilkosi žeme. Vytauto Basčio žodžiais, jo uošvis apie 1935 m. traukiamuoju tinklu sugavęs 300 kg svėrusį sturį, o , pasak P. Povilaičio, žvejys Vincas Burba ant Greičių valkšnos sugavo 200 kg sturį.S. Kolupaila rašė apie 1939 m. ties Vilkija pagauta “pabaisą” – 2,5 m. ilgio, 122 kg svorio su 12 kg juodų ikrų. Žuvį nupirko vienas Kauno restoranas už 700 lt. 1962 m. ten buvo sugauta beveik pūdą (1 pūdas = 16 kg) svėrusi žuvis. Tai galėjo būti sterlė (Acipenser ruthenus L.), kurių 1953 – 1959 m. buvo atgabenta iš Šiaurės Dvinos ir Obės ir įleista į Nemuną.

Lašiša (Salmo salar L.). Tai skaniausia Nemuno žuvis, tačiau vidurupio žvejai tarpukario metais jų sugaudavo mažai. Varėnos r. Švendubrės žvejys Antanas Suraučius tvirtino, kad per

savo gyvenimą yra sugavęs tik dvi lašišas po1,5 kg, o Alytaus r. Mižonių k. žmonės sakė, kad, kol nebuvo tinklų, lašišą nebent tik kas sužeistą rasdavo. Kauno HE užtvanka uždarė kelią lašišoms į Nemuno vidurupį.

Žemupyje, ties Kalnėnais (Jurbarko r.), lašišos pasirodydavo nuo rugpjūčio pusės.

Jos būdavo labai didelės, todėl žmonės jas praminė mandulinėmis, nes tuo metu kaip tik statydavo rugius į gubas (mandulius). Daugiausia tuo metu eidavo kriūkai, t.y. patinai, taip praminti dėl užriesto apatinio žando, už kurio žuvis užsikabindavo tinkle. Beje, Kriūkai (Šakių r.) taip esą pavadinti lašišos patino garbei. Lašišos buvo laikomos jautriomis žuvimis, nes valtyje užtrokšdavo greičiau negu kitos. Jos vasarą buvo gaudomos tiktai naktį, o spalio mėn. – ir dieną. Esant šviesiai mėnesienai, žuvų būdavo sugaunama mažai, dėl to žvejai mėgo tamsias, vėjuotas naktis. Vilkijos – Veliuonos ruože po Antrojo pasaulinio karo gerose valkšnose (kairiajame krante – priešais salą, po keltu, dešiniajame – ant Panemunės salos) per parą būdavo sugaunama iki 300 kg lašišų, o didžiausias laimikis, Antano Blaževičiaus iš Vilkijos atminimu, buvo prieškario metais, kai vienu metu ištraukė 13 žuvų. S.Kulupaila rašė, kad 1937 m. rugsėjo pabaigoje Vilkijos ir Brūžės žvejai Vilkijos – Raudondvario apylinkėse sugavo apie 240 stambių lašišų, sveriančių ne mažiau kaip 5000 kg, ir už jas gavo apie 17 000 Lt. Stasys Mikšta iš Veliuonos džiaugėsi, kad 1938 m. per vasarą pagavo 39 lašišas. Žvejai minėjo tokias didžiausias pagautas lašišas: Šakių r. Grinaičių k. 1955 m. – 50 kg patinas, Jurbarko r. Molynės k. 1949 m. – 38 kg patinas, ten pat 1974 m. – 26 kg patelė, Jurbarko r., Kalnėnuose, 1938 m. – 26 kg patinas. Mažiausios lašišos svėrė apie 5 kg, vidutinės –patelės – iki 16 kg, patinai – 24 kg. Dabar lašišų Nemuno žemupyje, ypač Šilutės r. ruože, daugiau negu anksčiau dėl to, kad jų žvejyba ribojama.

Šlakys (Salmo trutta L.). Pasak žvejų, Nemuno žemupyje šlakių yra sumažėję.

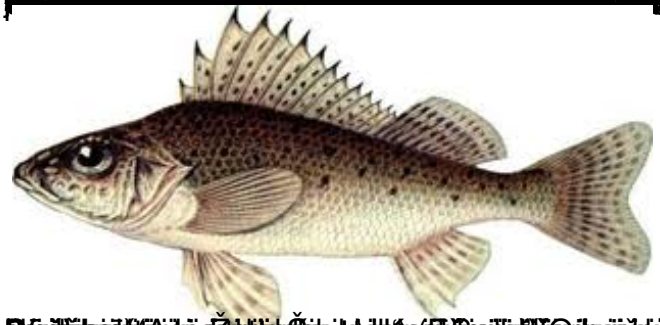
Upėtakis (Salmo trutta morpha fario L.). 1872 m. Nemunu plaukusiam Zigmantui Gliogeriui (Gloger) sielininkai pasakojo, kad ties Guogų k. upėtakių itin gausu. Znamierowska – Prüfferowa rašė, kad tarpukario metais šių žuvų būta Nemune ties Švendubre. Tik Šilutės r. Girininkų k. žvejys Ervinas Prūsas sakėsi per visą gyvenimą Nemune pagavęs du upėtakius.

Sykas (Coregonus lavaretus L.). Znamierowska – Prüfferowa yra užrašiusi, kad Druskininkų apyl. Nemune pagaunama sygų. Šiuo vardu jos žinomos ir Lazdijų r. Gailiūnų k., kur jas dar vadina kaltais. Lazdijų bei Varėnos r. ruože jie laikęsi Nemuno viduryje ant povandeninių pylimų ir buvo gaudomi vedėjomis.

Parašė Laura Piškintaitė – Kazlauskienė
Trečiadienis, 12 Spalis 2011 19:37

